

Danuta Zawadzka, Agnieszka Strzelecka, Ewa Szafraniec-Siluta

Zakład Finansów

Politechnika Koszalińska

Znaczenie fiskalne podatku rolnego w gminach Pomorza Środkowego¹

Wstęp

Podatek rolny, który uznawany jest za podatek majątkowy² [Liszewski 2004, s. 341], w całości zasila budżety gmin, wypełniając tym samym funkcję fiskalną podatku. Stanowi on źródło dochodów własnych gmin. Regulacje systemowe, stanowiące podstawę dochodów jednostek samorządu terytorialnego, odnajdujemy w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W świetle art. 167 dochodami jednostek samorządu terytorialnego są: dochody własne, subwencje ogólne oraz dotacje celowe z budżetu państwa [Konstytucja 1997, art. 167]. Zgodnie z art. 216 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, dochody jednostek samorządu terytorialnego regulowane są przepisami szczegółowymi. Zalicza się do nich między innymi ustawę z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Według art. 4 tejże ustawy, do źródeł dochodów własnych gmin zalicza się: 1) wpływy z podatków, w tym: podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, podatku od spadków i darowizn, podatku od czynności cywilnoprawnych; 2) wpływy z opłat, w tym: opłaty skarbowej, opłaty targowej, opłaty miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów, opłaty eksploatacyjnej, innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów; 3) dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych; 4) dochody z majątku gminy; 5) spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy; 6) dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach; 7) 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej; 8) odset-

---

¹Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki.

²Jest on podatkiem majątkowym, gdyż obowiązek jego zapłaty wiąże się z władaniem gruntem, a nie z osiąganiem korzyści z tytułu posiadanej własności.

ki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej; 9) odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy; 10) odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej; 11) dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego; 12) inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

Podstawą naliczania i poboru podatku rolnego jest ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym. Podatkiem tym obciążone są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki, nieposiadające osobowości prawnej, będące: właścicielami gruntów; posiadaczami samoistnymi gruntów; użytkownikami wieczystymi gruntów; posiadaczami gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego [Ustawa z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym, art. 3]. Przedmiotem opodatkowania podatkiem rolnym są grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza. Podstawę opodatkowania podatkiem rolnym stanowi: 1) dla gruntów gospodarstw rolnych – liczba hektarów przeliczeniowych ustalana na podstawie powierzchni, rodzajów i klas użytków rolnych wynikających z ewidencji gruntów i budynków oraz zaliczenia do okręgu podatkowego³; 2) dla pozostałych gruntów – liczba hektarów wynikająca z ewidencji gruntów i budynków. Liczba hektarów przeliczeniowych jest ustalana na podstawie powierzchni użytków rolnych, ich rodzajów oraz klas. Stawka podatku rolnego jest obliczana na podstawie średniej ceny skupu żyta za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego rok podatkowy.

Cel i metodyka badań

Celem badań była ocena znaczenia fiskalnego podatku rolnego w gminach z terenu Pomorza Środkowego. Oceny tej dokonano na podstawie analizy wielkości bezwzględnych, określających wpływy z podatku rolnego w gminach Pomorza Środkowego, a także na podstawie analizy udziału tych wpływów w dochodach gmin ogółem, udziału wpływów z podatku rolnego w dochodach własnych badanych gmin oraz na podstawie oceny zmian wartości wpływów

---

³Ustalono cztery okręgi podatkowe, do których zalicza się gminy oraz miasta w zależności od warunków ekonomicznych i produkcyjno-klimatycznych [Ustawa z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym, art. 4]. Szczegółowy wykaz zawarty jest w Aneksie nr 2 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie zaliczenia gmin oraz miast do jednego z czterech okręgów podatkowych [Dz.U. Nr 143, poz. 1614].

z podatku rolnego w latach 1995–2009. Z uwagi na ograniczone możliwości publikacji szczegółowych wyników, zaprezentowano je w układzie powiatowym oraz w podziale na subregion koszaliński i subregion słupski⁴.

Badaniu poddano gminy z regionu Pomorza Środkowego, do którego zaliczono obszary byłych województw koszalińskiego oraz słupskiego [Suszyński 2008, s. 12; Zawadzka 2008, s. 247–248]. Analizowany region obejmuje 13 powiatów i 77 gmin, w tym 10 gmin miejskich, 17 gmin miejsko-wiejskich, 48 gmin wiejskich oraz 2 gminy o statusie miasta, będące miastami na prawach powiatu. Region Pomorza Środkowego, według aktualnie administracyjnie wydzielonych jednostek samorządu terytorialnego, obejmuje:

1. Powiaty wraz z gminami, znajdujące się na terytorium województwa zachodniopomorskiego: a) powiat białogardzki: Białogard – gmina miejska, Białogard – gmina wiejska, Karlino, Tychowo; b) powiat drawski: Czaplinek, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Ostrowice, Wierzchowo, Złocieniec; c) powiat kołobrzeski: Kołobrzeg – gmina miejska, Kołobrzeg – gmina wiejska, Dygowo, Gościno, Rymań, Siemyśl, Ustronie Morskie; d) powiat koszaliński: Będzino, Biesiekierz, Bobolice, Manowo, Mielno, Polanów, Sianów, Świeszyno; e) powiat sławieński: Darłowo – gmina miejska, Darłowo – gmina wiejska, Sławno – gmina miejska, Sławno – gmina wiejska, Malechowo, Postomino; f) powiat szczecinecki: Szczecinek – gmina miejska, Szczecinek – gmina wiejska, Barwice, Biały Bór, Borne Sulinowo, Grzmiąca; g) powiat świdwiński: Świdwin – gmina miejska, Świdwin – gmina wiejska, Brzeżno, Połczyn-Zdrój, Rąbino, Sławoborze; h) powiat m. Koszalin: Koszalin.

2. Powiaty wraz z gminami, znajdujące się na terytorium województwa pomorskiego: a) powiat bytowski: Borzytuchom, Bytów, Czarna Dąbrówka, Kołczygłowy, Lipnica, Miastko, Parchowo, Studzienice, Trzebielino, Tuchomie; b) powiat człuchowski: Człuchów – gmina miejska, Człuchów – gmina wiejska, Czarne, Debrzno, Koczala, Przechlewo, Rzeczenica; c) powiat lęborski: Lębork, Łeba, Cewice, Nowa Wieś Lęborska, Wicko; d) powiat słupski: Ustka – gmina miejska, Damnica, Dębica Kaszubska, Główny, Kępice, Kobylnica, Potęgowo, Słupsk, Smołdzino, Ustka – gmina wiejska; e) powiat m. Słupsk: Słupsk.

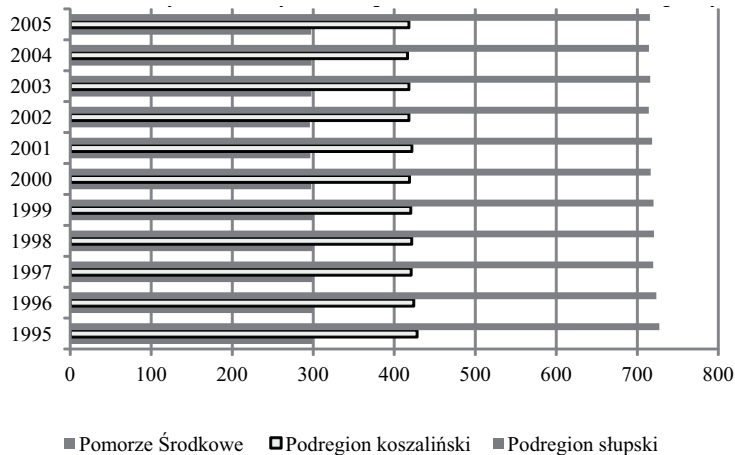
Wyniki i dyskusja

W 2005 r. łączna powierzchnia użytków rolnych badanego obszaru wynosiła 715 952 ha (w tym w podregionie koszalińskim 418 164 ha, w podregionie słup-

---

⁴Z powodu braku danych o powierzchni użytków rolnych w latach 2006–2009 do obliczenia relacji wpływu z podatku rolnego gmin do powierzchni użytków rolnych wykorzystano wielkość powierzchni użytków rolnych w 2005 r.

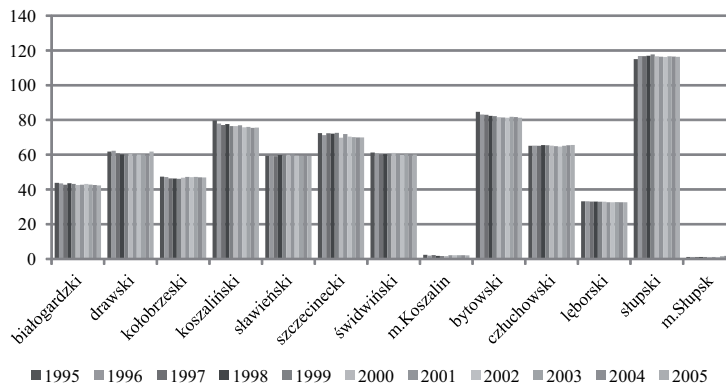
skim 297 428 ha – rys. 1), stanowiąc 3,93% areалу wszystkich użytków rolnych w Polsce. Średnia powierzchnia użytków rolnych powiatów Pomorza Środkowego to 55 046 ha. Dane dotyczące zmian w powierzchni użytków rolnych badanego obszaru w latach 1995–2005 zaprezentowano na rysunkach 1 i 2.

Rysunek 1

Powierzchnia użytków rolnych w regionie Pomorza Środkowego [tys. ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Rysunek 2

Powierzchnia użytków rolnych w regionie Pomorza Środkowego [tys. ha] w układzie powiatowym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

W 2005 r. największym arealem użytków rolnych charakteryzowały się powiaty słupski (116 354 ha) oraz bytowski (81 263 ha), z kolei najmniejszym powiaty miasto Słupsk (1805 ha) oraz miasto Koszalin (2131 ha). Zwiększenie powierzchni użytków rolnych w 2005 r. w stosunku do stanu w 1995 r. dotyczy-

ło następujących powiatów: miasta Słupsk (o 42,92%), słupskiego (o 1,20%), człuchowskiego (o 0,70%) oraz drawskiego (o 0,04%). Powierzchnia użytków rolnych pozostałych powiatów Pomorza Środkowego uległa zmniejszeniu. Największy spadek powierzchni użytków rolnych w 2005 r. w stosunku do 1995 r. odnotowano w powiecie miasto Koszalin (o 13,12%). W tabeli 1 zaprezentowano strukturę użytków rolnych Pomorza Środkowego w latach 1995–2005 z uwzględnieniem gruntów ornych, sadów oraz łąk i pastwisk.

Tabela 1

Struktura użytków rolnych w regionie Pomorza Środkowego

Lata	Polska	Pomorze Środkowe	Podregion koszaliński	Podregion słupski	Polska	Pomorze Środkowe	Podregion koszaliński	Podregion słupski	Polska	Pomorze Środkowe	Podregion koszaliński	Podregion słupski
	grunty orne (w%)				sady (w%)				łąki i pastwiska (w%)			
1995	76,71	78,20	78,27	78,09	1,56	0,45	0,48	0,40	21,73	21,35	21,24	21,51
1996	76,79	78,51	78,81	78,08	1,57	0,42	0,45	0,39	21,64	21,07	20,74	21,53
1997	76,17	78,70	79,12	78,09	1,42	0,41	0,41	0,40	22,41	20,89	20,46	21,50
1998	76,53	78,69	79,13	78,07	1,44	0,35	0,32	0,40	22,03	20,96	20,55	21,53
1999	76,67	78,74	79,15	78,15	1,45	0,33	0,32	0,34	21,88	20,94	20,53	21,51
2000	76,37	78,66	78,91	78,31	1,45	0,34	0,34	0,34	22,17	21,00	20,75	21,35
2001	76,37	78,67	79,01	78,20	1,46	0,32	0,32	0,31	22,17	21,01	20,67	21,50
2002	76,32	78,54	78,79	78,19	1,46	0,30	0,30	0,31	22,23	21,16	20,91	21,51
2003	76,07	78,39	78,62	78,07	1,58	0,36	0,42	0,28	22,35	21,25	20,96	21,66
2004	76,12	78,42	78,67	78,07	1,58	0,36	0,42	0,29	22,30	21,22	20,91	21,65
2005	76,13	78,59	78,99	78,01	1,56	0,36	0,42	0,27	22,32	21,05	20,58	21,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

W latach 1995–2005 struktura powierzchni użytków rolnych zarówno w Polsce, jak i w regionie Pomorza Środkowego nie uległa znaczącym zmianom. Najwyższy udział w strukturze tych użytków w Polsce mają grunty orne. W całym badanym okresie ich poziom przekraczał 76% powierzchni. W regionie Pomorza Środkowego poziom ten był jeszcze wyższy (zarówno w podregionie słupskim, jak i koszalińskim). W regionie Pomorza Środkowego sady stanowią mniejszy udział w strukturze użytków rolnych niż w Polsce (średnio o 1,12 pkt. proc.). Pozostałą część powierzchni stanowią łąki i pastwiska. W podregionach słupskim oraz koszalińskim jest ich stosunkowo mniej niż na obszarze całej Polski (ok. 21% powierzchni).

W zakresie naliczania podatku rolnego, gminy znajdujące się w obszarze Pomorza Środkowego przyporządkowano do 3 okręgów podatkowych – II, III oraz IV (tab. 2).

Tabela 2
Okręgi podatkowe gmin regionu Pomorza Środkowego

Powiaty	Gmina	Okręg podatkowy
Podregion koszaliński		
Białogardzki	Białogard – gmina miejska	II
	Białogard – gmina wiejska, Karlino, Tychowo	III
Drawski	Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Ostrowice	III
	Czaplinek, Wierzchowo, Złocieniec	IV
Kołobrzeski	Kołobrzeg – gmina miejska	II
	Kołobrzeg – gmina wiejska, Dygowo, Gościno, Rymań, Siemyśl, Ustronie Morskie	III
Koszaliński	Będzino, Biesiekierz, Bobolice, Mielno, Sianów, Świeszyno	III
	Manowo, Polanów	IV
Sławieński	Sławno – gmina miejska, Sławno – gmina wiejska	II
	Darłowo – gmina miejska, Darłowo – gmina wiejska, Postomino	III
	Malechowo	IV
Szczecinecki	Szczecinek – gmina miejska	II
	Barwice, Grzmiąca	III
	Biały Bór, Borne Sulinowo, Szczecinek – gmina wiejska	IV
Świdwiński	Świdwin – gmina miejska, Świdwin – gmina wiejska, Brzeźno, Połczyn-Zdrój, Rąbino, Sławoborze	III
M. Koszalin	Koszalin	II
Podregion słupski		
Bytowski	Kołczygłowy, Miastko, Trzebielino	III
	Borzytuchom, Bytów, Czarna Dąbrówka, Lipnica, Parchowo, Studzienice, Tuchomie	IV
Człuchowski	Człuchów – gmina miejska, Człuchów – gmina wiejska, Czarne, Debrzno, Koczała, Przechlewo, Rzeczenica	III
Lęborski	Lębork, Łeba, Nowa Wieś Lęborska, Wicko	III
	Cewice	IV
Słupski	Damnica, Kobylnica, Słupsk,	II
	Ustka – gmina miejska, Dębница Kaszubska, Głównyzyce, Kępice, Potęgowo, Smołdzino, Ustka – gmina wiejska	III
M. Słupsk	Słupsk	II

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Aneksu nr 2 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie zaliczenia gmin oraz miast do jednego z czterech okręgów podatkowych [Dz.U. Nr 143, poz. 1614].

W regionie Pomorza Środkowego znajduje się 10 gmin należących do II okręgu podatkowego (6 w podregionie koszalińskim, 4 w podregionie słupskim), co stanowi 8,92% powierzchni użytków rolnych. Większość z omawianych użytków znajduje się w granicach administracyjnych podregionu słupskiego (6,04%). Największą część arealu gruntów rolnych, sadów, łąk i pastwisk na terenie byłych województw koszalińskiego i słupskiego stanowią te, które przyporządkowane są do III okręgu podatkowego (68,48%). Zajmują one łącznie powierzchnię 50 gmin – 29 w podregionie koszalińskim oraz 21 w słupskim, co stanowi odpowiednio 40,97 oraz 27,51% powierzchni użytków rolnych Pomorza Środkowego. Pozostałą część powierzchni zajmuje okręg IV. Należy do niego 9 gmin z byłego województwa koszalińskiego oraz 8 z byłego województwa słupskiego.

Stawka podatku rolnego jest obliczana na podstawie średniej ceny skupu żyta za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego rok podatkowy, którą ustala Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w formie komunikatu ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Dla gruntów gospodarstwa rolnego jest wyznaczana jako równowartość pieniężna 2,5 q żyta od 1 ha przeliczeniowego. Gminy mają możliwość ustalania stawki niższej niż ogłoszona przez Prezesa GUS. W tabeli 3 zaprezentowano stawki podatku rolnego w Polsce w latach 1997–2009, obliczone z uwzględnieniem średniej ceny skupu żyta publikowanej w „Monitorze Polskim”⁵.

Stawka podatku rolnego w badanym okresie ulegała zmianom na skutek zmian średniej ceny skupu żyta. Dla gruntów gospodarstwa rolnego w 2009 r. była o 59,98% wyższa niż w 1997 r. Najniższa stawka podatku rolnego została wyznaczona w 2006 r., najwyższa w 2008 r.⁶

Wpływy z podatku rolnego w gminach w Polsce oraz w gminach Pomorza Środkowego w latach 1995–2009 zaprezentowano na rysunkach 3–5.

W 2009 r. wpływy z podatku rolnego we wszystkich gminach w Polsce były o 138,36% wyższe niż w 1995 r. W tym samym okresie wzrost wpływów z podatku rolnego w gminach Pomorza Środkowego wyniósł 218,76%. Zarówno w Polsce, jak i w regionie Pomorza Środkowego w 2006 r. odnotowano największy spadek dochodów gmin z tytułu podatku rolnego w stosunku do roku poprzedniego (Polska – 16,31%, Pomorze Środkowe – 15,36%, podregion koszaliński – 20,52%, podregion słupski – 7,79%). Przyczyn tej sytuacji można upa-

⁵W obliczeniach uwzględniono zmiany ustawy o podatku rolnym, które wystąpiły w badanym okresie.

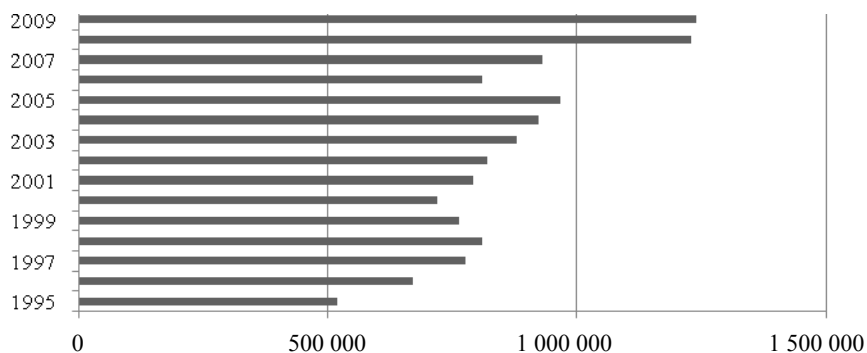
⁶Było to spowodowane niskimi cenami zbóż w trzech pierwszych kwartałach 2005 r., wynikającymi z utrzymującej się po zbiorach w 2004 r. przewagi podaży ziarna nad popytem [Rolnictwo 2006, s. 27, 42]. Nieudane zbiory w 2006 r., niska podaż w I półroczu 2007 r. oraz zwiększony popyt krajowy i eksportowy na ziarna spowodowały wzrost cen zbóż w 2007 r. [Rolnictwo 2008, s. 27, 30], stanowiących podstawę do obliczania stawki podatku rolnego w 2008 r.

Tabela 3

Stawki podatku rolnego w Polsce w latach 1997–2009 [w zł]

Lata	Średnia cena skupu żyta stanowiąca podstawę obliczenia stawki podatku rolnego	Stawka podatku dla gruntów gospodarstwa rolnego (2,5 q żyta dla 1 ha przeliczeniowego × średnia cena skupu żyta)	Stawka podatku dla pozostałych gruntów rolnych (5 q żyta dla 1 ha × średnia cena skupu żyta)
1997	34,88	87,20	–
1998	37,65	94,13	–
1999	33,14	82,85	–
2000	29,11	72,78	–
2001	35,82	89,55	–
2002	37,19	92,98	–
2003	35,64	89,10	178,20
2004	34,57	86,43	172,85
2005	37,67	94,18	188,35
2006	27,88	69,70	139,40
2007	35,52	88,80	177,60
2008	58,29	145,73	291,45
2009	55,80	139,50	279,00

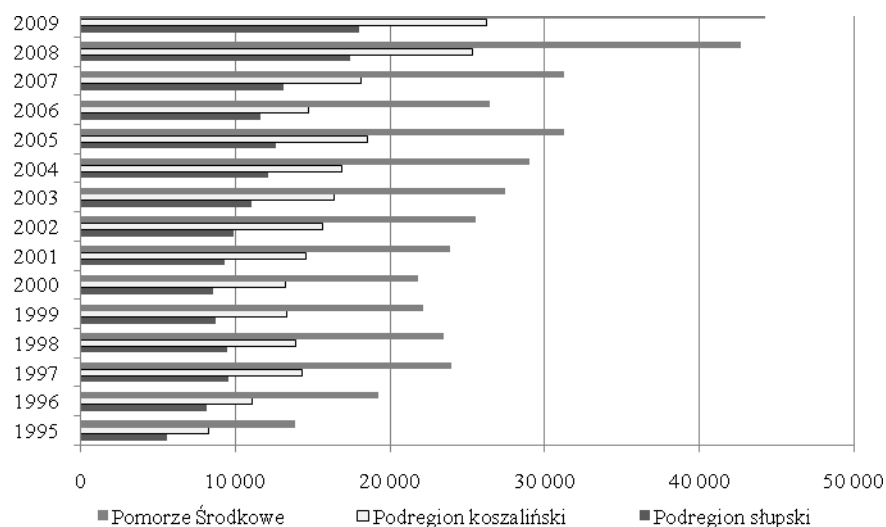
Źródło: Obliczenia własne na podstawie komunikatów Prezesa GUS w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów odpowiedniego roku, Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” oraz: 1) lata 1997–2002 Ustawa z dnia 4 lipca 1996 r. o zmianie ustaw o podatku rolnym, o lasach, o podatkach i opłatach lokalnych oraz o ochronie przyrody [Dz.U. z 1996 r. Nr 91 poz. 409]; 2) lata 2003–2010 Ustawa z dnia 10 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym [Dz.U. z 2002 r. Nr 200 poz. 1680].

Rysunek 3

Wpływy z podatku rolnego w gminach w Polsce [tys. zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

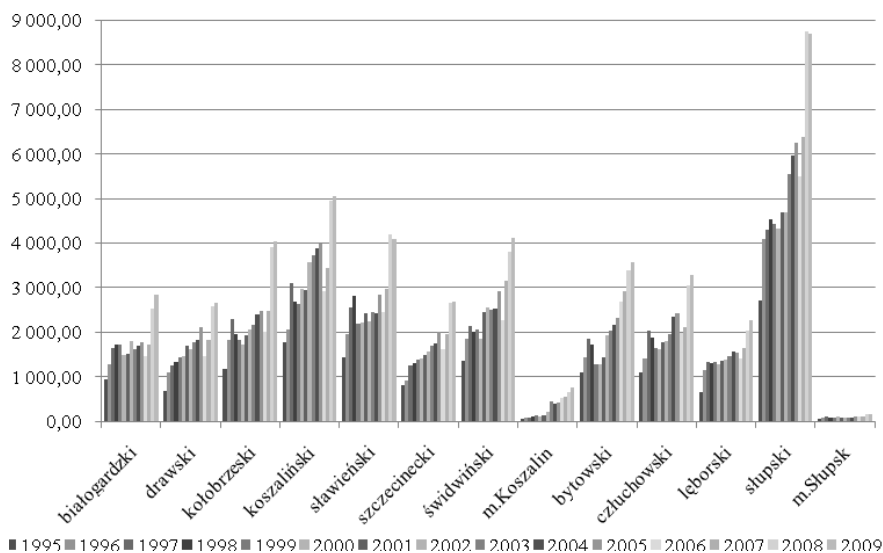

Rysunek 4

Wpływy z podatku rolnego gmin z regionu Pomorza Środkowego [tys. zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

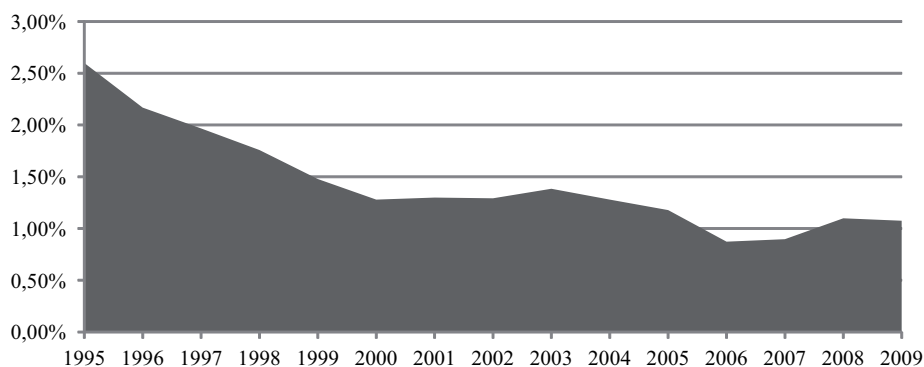

Rysunek 5

Wpływy z podatku rolnego gmin z regionu Pomorza Środkowego – w układzie powiatowym [tys. zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

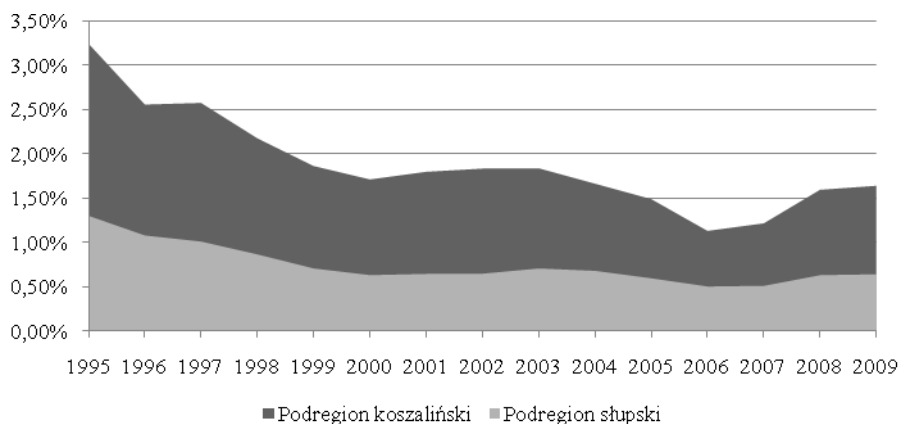
trywać w zmianie średniej ceny skupu żyta, będącej podstawą obliczenia stawki podatku rolnego, która w tym okresie osiągnęła najniższą wartość i wynosiła 27,88 zł za 1 q (por. tab. 3). Z kolei w 2009 r. dochody gmin z tego tytułu wzrosły w porównaniu z rokiem poprzedzającym zarówno we wszystkich gminach w Polsce (0,86%), jak również w gminach regionu Pomorza Środkowego (3,61%). Analizując wpływy z podatku rolnego w poszczególnych powiatach omawianego regionu, można zauważyć, że w latach 1995–2009 największe wpływy z tego tytułu osiągały gminy z powiatu słupskiego, z kolei najniższe – gminy z powiatu miasto Koszalin oraz powiatu miasto Słupsk. Udział wpływów z podatku rolnego w dochodach ogółem gmin w Polsce oraz gmin Pomorza Środkowego przedstawiono na rysunkach 6 i 7.

Rysunek 6

Udział wpływów z podatku rolnego w dochodach ogółem gmin w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

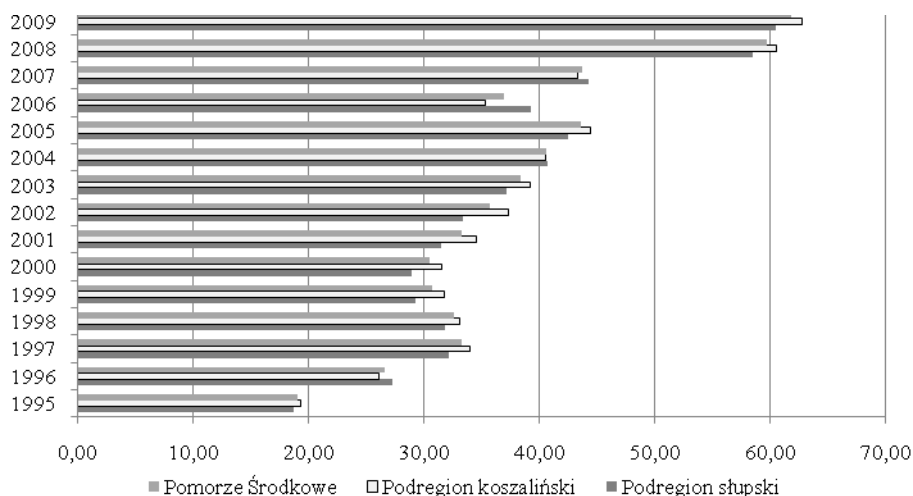

Rysunek 7

Udział wpływów z podatku rolnego w dochodach ogółem gmin z regionu Pomorza Środkowego z uwzględnieniem podregionów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

W latach 1995–2009 wystąpiły podobne tendencje zmian w udziale wpływów z podatku rolnego w dochodach gmin w Polsce oraz w dochodach gmin Pomorza Środkowego. W 2009 r. udział wpływów z podatku rolnego w dochodach ogółem gmin w Polsce wynosił 1,07%. W tym samym okresie podatek rolny stanowił 1,64% dochodów ogółem gmin z podregionu koszalińskiego oraz 0,64% dochodów ogółem gmin z podregionu słupskiego. W 1995 r. wpływy z tytułu omawianego podatku stanowiły 6,49%, a w 2009 r. 1,96% dochodów własnych gmin w Polsce. Również w gminach z regionu Pomorza Środkowego odnotowano malejące znaczenie podatku rolnego w strukturze dochodów własnych. W pierwszym z badanych lat omawiane źródło dochodów stanowiło 7,76% całej struktury (6,93% w podregionie koszalińskim, 9,45% w podregionie słupskim), natomiast w 2009 r. udział ten wynosił 3,43% (3,14% w podregionie koszalińskim, 3,98% w podregionie słupskim). Należy ponadto zauważyć, że w badanym okresie wpływy z podatku rolnego miały większe znaczenie w strukturze dochodów ogółem gmin podregionu koszalińskiego. Z analizy struktury dochodów własnych wynika, że podatek ten miał większe znaczenie w gminach z podregionu słupskiego. Znaczenie fiskalne podatku rolnego w gminach Polski oraz Pomorza Środkowego w 2009 r. było niższe niż na początku badanego okresu. Jednakże od 2006 r. zauważalny jest stały wzrost udziału wpływów z podatku rolnego w dochodach ogółem gmin w Polsce oraz w analizowanym regionie. Na rysunku 8 przedstawiono wpływy z podatku rolnego gmin Pomorza Środkowego w latach 1995–2009, w przeliczeniu na 1 hektar użytków rolnych.

Rysunek 8

Wpływy z podatku rolnego gmin Pomorza Środkowego przypadające na 1 ha użytków rolnych [zł/ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Średnia wartość wpływów z podatku rolnego w badanym okresie przypadająca na 1 ha użytków rolnych Pomorza Środkowego wyniosła 37,76 zł. W podregionie koszalińskim wartość ta równała się 38,26 zł/ha, a w słupskim 37,05 zł/ha. Analizując te relacje można wysnuć wniosek, iż badane regiony są podobne pod względem klas użytków rolnych. Znaczne zróżnicowanie średnich wartości wpływów z podatku rolnego w relacji do powierzchni użytków rolnych wystąpiło w układzie powiatowym. Najwyższym obciążeniem podatkiem rolnym objęte są użytki gmin miast na prawach powiatu – Słupska (średnio 72,04 zł/h) oraz Koszalin (średnio 151,88 zł/ha). Obie gminy przyporządkowane są w całości do II okręgu podatkowego. Najniższy średni wpływ z podatku rolnego w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wystąpił w powiecie szczecineckim (23,15 zł/ha).

Podsumowanie i wnioski końcowe

Na podstawie przeprowadzonych badań można wysnuć następujące wnioski ogólne:

1. W badanym okresie nastąpił wzrost stawki podatku rolnego.
2. Gminy regionu Pomorza Środkowego przyporządkowane są do trzech okręgów podatkowych: II, III oraz IV. Największą część powierzchni gruntów rolnych, sadów, łąk i pastwisk w regionie Pomorza Środkowego stanowią te, które przyporządkowane są do III okręgu podatkowego.
3. Znaczenie fiskalne podatku rolnego w gminach Polski oraz Pomorza Środkowego w 2009 r. było niższe niż na początku badanego okresu. Jednakże od 2006 r. zauważalny jest stały wzrost udziału wpływów z podatku rolnego w dochodach ogółem gmin w Polsce oraz w analizowanym regionie.
4. W badanym okresie wpływy z podatku rolnego miały większe znaczenie w strukturze dochodów ogółem gmin podregionu koszalińskiego. Z analizy struktury dochodów własnych wynika, że podatek ten miał większe znaczenie w gminach z podregionu słupskiego.

Literatura

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 r. [Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.].
- LISZEWSKI G.: *Reforma podatku rolnego – próba oceny*. [w:] *Polski system podatkowy – założenia a praktyka*. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2004.
- Rolnictwo w 2005 roku*. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, czerwiec 2006 r.
- Rolnictwo w 2007 roku*. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, czerwiec 2008 r.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie zaliczenia gmin oraz miast do jednego z czterech okręgów podatkowych [Dz.U. z 2001 r. Nr 143, poz. 1614].

- SUSZYŃSKI A.: *Przesłanki wyodrębnienia subregionu Pomorza Środkowego*, [w:] D. Zawadzka (red.): *Pomorze Środkowe – społeczeństwo, wieś, gospodarka. Wybrane problemy*. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Koszalinie, Koszalin 2008.
- Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego [Dz.U. z 2003 r. Nr 203, poz. 1966 z późn. zm.].
- Ustawa z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym [Dz.U. z 1984 r. Nr 52, poz. 268 z późn. zm.].
- Ustawa z 10 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym [Dz.U. z 2002 r. Nr 200, poz. 1680].
- Ustawa z 4 lipca 1996 r. o zmianie ustaw o podatku rolnym, o lasach, o podatkach i opłatach lokalnych oraz o ochronie przyrody [Dz.U. z 1996 r. Nr 91 poz. 409].
- Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych [Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240].
- ZAWADZKA D.: *Działalność małych przedsiębiorstw na obszarze Pomorza Środkowego*. [w:] D. Zawadzka (red.), *Pomorze Środkowe – społeczeństwo, wieś, gospodarka. Wybrane problemy*. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Koszalinie, Koszalin 2008.

Fiscal importance of the agricultural tax in the municipalities of Middle Pomerania

Abstract

The aim of this study is the evaluation the fiscal importance of agricultural tax in the municipalities of Middle Pomerania region. The evaluation was based on the analysis of the agricultural tax revenues in the municipalities of Middle Pomerania, and also on the basis of the share of these revenues in total municipalities' revenues, the share of these revenues in municipalities own incomes, and on the evaluation of changes in the agricultural tax revenues in the years 1995–2009.

